

25. mars 2020

Sviðsmyndir af mögulegum áhrifum COVID-19 á efnahagshorfur árið 2020

COVID-19 faraldurinn hefur valdið miklum búsifjum í heimsbúskapnum. Farsóttin og aðgerðir stjórnvalda til að hemja hana hafa sett framleiðslukeðjur um allan heim í uppnám og dregið úr framleiðslugetu og framboði vöru og þjónustu. Farsóttin hefur einnig aukið mjög á óvissu og ótta og hefur, ásamt aðgerðum stjórnvalda til að hemja smitleiðir, dregið verulega úr eftirspurn eftir vöru og þjónustu. Þá hefur fyrirsjáanlegur efnahagssamdráttur í ár og óvissa um framhaldið valdið usla á fjármálamörkuðum um allan heim sem hefur leitt til mikillar lækkunar eignaverðs og hækkunar áhættuálags á fjölda fjárskuldbindinga. Aðgengi heimila og fyrirtækja að lánsfé er því bæði orðið dýrara og erfiðara en áður sem hefur magnað efnahagslegan skaða farsóttarinnar enn frekar.

Þar sem óvissa um stöðu mála er veruleg og aðstæður nánast án fordæma er erfitt að spá fyrir um líklegustu þróun efnahagsmála. Þó er hægt að gera mismunandi sviðsmyndir þar sem reynt er að leggja mat á mögulega framvindu miðað við ákveðnar forsendur sem virðast sennilegar miðað við stöðuna í dag en rétt er að hafa í huga að þessar forsendur, t.d. varðandi þróun farsóttarinnar breytast stöðugt.

Þótt ekki standi til að birta nýja þjóðhags- og verðbólguþá Seðlabankans fyrr en í *Peningamálum* 2020/2 hinn 20. maí nk. telur bankinn rétt að birta nú tvær af þeim sviðsmyndum sem helst hafa verið til skoðunar innan bankans að undanförunu. Við þróun þessara sviðsmynda hefur verið stuðst við þjóðhagslíkan Seðlabankans, QMM. Mat á þróun alþjóðlegra efnahagsmála byggist m.a. á tveimur nýlegum sviðsmyndum OECD á hagvexti í heiminum miðað við ólíkar forsendur um það hversu útbreidd farsóttin verður. Þá er tekið tillit til nýjustu þróunar alþjóðlegs eigna-, olíu- og hrávöruverðs. Sviðsmyndirnar gera jafnframt ráð fyrir mismiklum samdrætti í ferðaþjónustu. Mildari sviðsmyndin gerir ráð fyrir að ferðamönnum fækki um ríflega þriðjung frá árinu 2019, sem samsvarar um 14% samdrætti útflutnings vöru og þjónustu milli ára, en sú dekkri að ferðamönnum fækki um ríflega 50% milli ára, sem samsvarar ríflega fimmtungs samdrætti útflutnings vöru og þjónustu. Sviðsmyndirnar gera einnig ráð fyrir mismikilli lækkun á verði álafurða og að hnökrar verði í afhendingu sjávarafurða á útflutningsmörkuðum.

Sviðsmyndirnar gera einnig ráð fyrir því að aukin óvissa um efnahagshorfur verði til þess að vaxtaálag á fyrirtækjalán hækki um 1 prósentu sem vegur á móti nýlegum vaxtalækkunum Seðlabankans. Þá er gert ráð fyrir að heimilin haldi að sér höndum með útgjaldaákvæðanir og það, ásamt áhrifum sóttkvía, sjálfseinangrunar, samkomubanns og veikindaforfalla, valdi verulegum samdrætti í einkaneyslu – sérstaklega á öðrum fjórðungi þessa árs.

Tímabundin lokun fyrirtækja af völdum farsóttarinnar kemur þar að auki fram í auknu atvinnuleysi, þótt nýlegar aðgerðir stjórnvalda geri það að verkum að aðlögun á vinnumarkaði komi að nokkru leyti einnig fram í fækkun vinnustunda. Þá fjölgar fólki á vinnualdri hægar, ekki síst þar sem gert er ráð fyrir að stórlega dragi úr innflutningi erlends vinnuafls um tíma í ár. Þá er gert ráð fyrir tímabundnu framleiðslutapi vegna veikindaforfalla og fjarveru vegna sóttkvía og skertrar starfsemi skóla sem einnig

hefur afleidd áhrif á getu annarra til að stunda vinnu. Þessi vinnumarkaðsáhrif eru mismikil í þessum tveimur sviðsmyndum.

Meðfylgjandi myndir sýna þróun atvinnuleysis, einkaneyslu, hagvaxtar og verðbólgu í ár miðað við þessar tvær sviðsmyndir. Eins og fyrsta myndin sýnir er allt útlit fyrir að atvinnuleysi verði töluvert meira en febrúarspá *Peningamála* hafði gert ráð fyrir. Þar var spáð liðlega 4% atvinnuleysi að meðaltali í ár en vegna farsóttarinnar gæti það orðið um 5½-7% – eða um 1½-3 prósentum meira en spáð var í febrúar.

Horfur um vöxt einkaneyslu hafa einnig breyst mikið. Í febrúar var spáð 2,4% vexti einkaneyslu milli ára en vegna farsóttarinnar gæti hún dregist saman um 1-4% sem samsvarar viðsnúningi upp á um 3½-6 prósentur frá febrúarspánni.

Þriðja myndin sýnir breytinguna á hagvaxtarhorfum ársins. Í febrúar spáði bankinn tæplega 1% hagvexti í ár en miðað við þessar tvær sviðsmyndir gæti orðið um 2½-5% samdráttur – sem samsvarar viðsnúningi í hagvexti upp á um 3-5½ prósentur frá febrúarspánni. Báðar sviðsmyndirnar gera hins vegar ráð fyrir ágætum hagvexti á næsta ári.

Að lokum sýnir fjórða myndin að verðbólguhorfur ársins breytast tiltölulega lítið þrátt fyrir mikið umrót í efnahagsmálum. Þar vegast á nokkrir kraftar. Áföll í útlutningsgreinum og innlendur samdráttur gera það að verkum að gengi krónunnar er nokkru lægra í þessum sviðsmyndum en gert var ráð fyrir í febrúarspá bankans. Á móti vega mikil lækkun alþjóðlegs hrávöru- og olíuverðs og minni alþjóðleg verðbólga. Þá bætast við áhrif mikils viðsnúnings í innlendri efnahagsþróun sem veldur því að töluverður slaki myndast í þjóðarþúinu með auknu atvinnuleysi og minnkandi notkun framleiðsluþátta sem m.a. birtist í minni hækkunum launa en gert var ráð fyrir í febrúar.

Rétt er að ítreka enn og aftur að mikil óvissa er um stöðu og horfur í efnahagsmálum. Seðlabankinn mun áfram vinna að því að greina þessar horfur og endurmeta sviðsmyndir sínar og mögulega birta þær telji bankinn ástæðu til. Næsta þjóðhags- og verðbólguþspá bankans verður síðan birt í *Peningamálum* 20. maí nk.

1. Samanburður á efnahagshorfum árið 2020 samkvæmt grunnspá PM 2020/1 og tveimur sviðsmyndum með misalvarlegum áhrifum COVID-19 faraldursins. Heimild: Seðlabanki Íslands.